

Genusanalys av föreningsstöd i Linköpings kommun

Isabelle Widmark, FairPay Foundation

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Mål och syfte	3
3. Metod och material	4
<i>Genusanalys</i>	4
<i>Genusbudgetering – strategier för att öka jämställdhet</i>	4
4. Empiri	5
<i>Linköpings jämställdhets- och mångfaldspolicy</i>	5
<i>Linköpings idrottspolitiska program</i>	5
<i>Stöd till föreningslivet – jämställdhetsperspektiv</i>	6
5. Intervju med idrottsföreningar	9
<i>Intervju med Linköping Kenty</i>	9
<i>Linköpings allmänna Simsällskap /LASS</i>	10
6. Analys och åtgärdsförslag	10

Inledning

Linköpings kommun genomför just nu en utredning gällande föreningsstöd. I samband med denna utredning har kultur- och fritidskontoret valt att komplettera med en genusanalys av föreningsstöd, en analys som kan utgöra grund för det fortsatta utvecklingsarbetet både vad gäller förändringar i föreningsstöd men också i arbetet med övergripande jämställdhetsmål.

Att titta på bidragsfördelning är intressant sett ur ett genusperspektiv. Både kvantitativa och kvalitativa aspekter är viktiga att titta på. Samtidigt som siffrorna visar på mönster, behöver vi också ta reda på mer om det som finns bakom siffrorna, det som är människors vardag. Genusperspektivet, att titta på konsekvenserna av olika beslut, är avgörande för att kunna fatta beslut som gynnar alla invånare på ett likvärdigt sätt.

Vi har länge vetat att tjejer generellt idrottar mindre än killar, men att tjejer också, generellt, får mindre resurser i sitt idrottsutövande. Detta hänger ihop med den övergripande könsmaktsordningen som värderar pojkar och män högre på nästan alla nivåer.

Denna analys byggs upp av både kvantitativa och kvalitativa delar. Analys av befintlig statistik utgör den kvantitativa delen och intervjuer med tjänstepersoner på kommun samt mottagare av bidrag, föreningar, utgör den kvalitativa delen. Rapporten innehåller bakgrund kring föreningsstöd och idrottens¹ organisering i Linköping, sett utifrån ett genusperspektiv. Dessa delar följs sedan av intervjumaterial och avslutas med åtgärdsförslag i arbetet för att göra idrott och fritid mer jämställd.

Mål och syfte

Syftet med denna analys är att titta på hur föreningsstöd och bidragssystem fungerar sett ur ett genusperspektiv. Detta ses som ett komplement till den befintliga bidragsutredning som nu genomförs i Linköping kommun. Målet är att ta fram åtgärdsförslag som kan ligga till grund för det fortsatta utvecklingsarbetet. De frågeställningar vi förväntas besvara är:

- Ser vi några könsmönster i befintligt bidragssystem?
- Har vi det kunskapsunderlag vi behöver för att kunna mäta och följa upp resursfördelning mellan kvinnor och män inom idrottsområdet?
- Kan vi se att bidragssystem underlättar eller försvårar ett jämställdhetsarbete?

¹ Valt att fokusera på idrott. Föreningsstödet riktar sig även till andra föreningar såsom religiösa föreningar, men i denna genomlysning ligger fokus på idrottsföreningar.

- Vad kan eventuellt göras för att underlätta föreningsidrottens jämställdhetsarbete?

Metod och material

Det material som använts i denna analys är främst statistik som bygger på kommunens fördelning av föreningsstöd från 2016², Utvärderingsringens “*utredning av det totala stödet till föreningar i Linköpings kommun 2014*” samt intervjuer. Jämställdhets- och mångfaldspolicy samt utkast på nytt Idrottspolitiskt program har också använts som underlag för att titta på riktning och åtgärder framåt. Det övergripande statistiska underlag som finns att tillgå hos fritidsförvaltning är könsuppdelad, sett till deltagartillfällen, antal medlemmar och totala resurser. Det finns dock ingen tydlig könsuppdelad statistik för varje specifikt bidrag som delats ut.

När det gäller verksamhetsbidrag utgår statistiken från åldrarna 6–20 år. Riksidrottsförbundet har nyligen ändrat taket för LOK-stödet till 25 år, men detta ingår inte i den befintliga statistik som utgör grund för denna analys. Som metod har semistrukturerade intervjuer i kombination med analys av statistiskt underlag använts. För att “mäta” jämställdhet har fokus legat på representation, resursfördelning, deltagartillfällen samt *upplevelser* av jämställdhetsarbete i Linköpings föreningsidrott.

Genusanalys

När vi talar om genus menar vi det sociala könet, det vill säga något vi konstruerar. Det betyder att det vi anser vara manligt respektive kvinnligt inte kan förklaras av ett biologiskt kön. Många idrotter har “genuskodats”, i ett system där manligt och kvinnligt skiljs åt på olika sätt. Ett väldigt tydligt exempel på detta är ridsporten som för omkring hundra år sedan sågs som en manlig sport. Idag är det tvärtom, ridsport anses vara för flickor och kvinnor. Att vi ser denna förändring har inte att göra med att biologiska förutsättningar har förändrats, utan om samhälleliga förändringar³. Det mesta inom idrotten är idag uppdelat utifrån två kön, manligt och kvinnligt. När vi gör analyser eller studier av idrott görs de oftast utifrån denna binära könsuppdelning då det är så idrottens struktur ser ut. Genusmedveten analys hjälper oss att synliggöra när och var genusystemet gör värderingsskillnader mellan kvinnor och män. Det kan exempelvis synas i olika antaganden vi gör när vi fördelar resurser.

Denna genomlysning utgår från befintlig könsuppdelad statistik vad gäller enbart flickor och pojkar. Förhoppningen är att framtida analyser kan utgå från ett bredare perspektiv vad gäller olika maktordningar (intersektionellt perspektiv).

Genusbudgetering – strategier för att öka jämställdhet

² Föreningsbidrag statistik 2016, Ungdomsföreningarnas bidrag och medlemmar, Linköpings kommun

³ Andreasson, Jesper (2007). *Idrottens kön. Genus, kropp och sexualitet i lagidrottens vardag*, Lund: Lunds universitet, Samhällsvetenskaplig fakulteten

När stiftelsen FairPay arbetar med jämställd resursfördelning är genusbudgetering ett viktigt verktyg. Gender budgeting brukar beskrivas på detta sätt: *Gender budgeting [är] tillämpning av principen om jämställdhetsintegrering i budgetförfarandet. Detta innebär en utvärdering av budgetpolitikens genuseffekter och en integrering av genusperspektivet på alla nivåer i budgetförfarandet, samt en restrukturering av inkomster och utgifter för att främja jämställdheten.*” (Europaparlamentet 2014)

För att bryta ner detta till kultur- och fritidsförvaltningens arbete med föreningsstöd, finns det några viktiga delar att ha med i olika analyser. Det handlar om att utvärdera budgetens effekter sett ur ett genusperspektiv, integrera ett genusperspektiv på alla nivåer i budgetförfarande samt förändra inkomster och utgifter för att främja jämställdhet.

Ingrid Osika och Anna Klerby som varit med och tagit fram olika modeller för genusbudgetering i Sverige brukar beskriva tre olika strategier för att arbeta med jämställdhet vid beslutsfattande gällande ekonomi och resurser. Dessa tre strategier är:

1. *Anpassning och assimilering*, vilket betyder att vi arbetar för att anpassa kvinnan efter manlig norm. Det kan till exempel handla om att uppmuntra flickor i att välja fritidsaktiviteter där pojkar och män traditionellt sett engagerar sig.
2. *Omvärdering*, vilket handlar om att addera kvinnors perspektiv. Här är utgångspunkten att flickors och kvinnors intressen har blivit bortprioriterade i resursfördelning och att lösningen ligger i att lägga till flickor och kvinnors behov så att stödet från samhället blir jämlikt, oavsett val av intressen. Verksamheter ska med andra ord inte värderas utifrån om de är mans- eller kvinnodominerade. Ett tydligt exempel på detta inom föreningsidrott är att fotboll och hockey (mansdominerade sporter) får mer resurser än till exempelvis ridning, som är en stor sport för flickor och kvinnor.
3. *Transformering*, vilket handlar om att förändra normer och värderingar. Detta är en strategi där “könsmärkning” av aktiviteter ifrågasätts. Insatser handlar om att bryta könsstereotypa val samt utmana nedärvda värderingar.

Dessa tre strategier kan också ses utifrån olika tidsmässiga aspekter. Den första strategin är mer “omedelbar”, att till exempel lyfta in flickor och kvinnor i en befintlig struktur. Att sedan fokusera på att lägga till kvinnors behov är ett arbete som kräver att till exempel bygga ut ridanläggningar och gymnastiksalar (de sporter som flickor uppvisar intresse för). Vidare har den tredje strategin en mer långsiktig dimension som handlar om att förändra värderingar och könskodade preferenser. Vilka förändringar som behövs när och var är situationsberoende. Olika strategier kan med fördel användas samtidigt och parallellt⁴.

Empiri

Linköpings jämställdhets- och mångfaldspolicy

⁴ <http://www.jamstall.nu/wp-content/uploads/2014/02/Gender-Budgeting-en-checklista.pdf>

Linköpings kommun antog 2005 en jämställdhets- och mångfaldspolicy. Denna policy beskriver att kommunen ska bedriva *ett aktivt* jämställdhets- och mångfaldsarbete som utgår från den grundläggande principen om likabehandling och ickediskriminering oavsett kön, ålder, funktionshinder, sexuell läggning, etnicitet, religion eller trosuppfattning. Denna grundläggande princip ska genomsyra kommunens hela verksamhet såväl som arbetsgivare som i förhållande till brukare. Arbetet ska kännetecknas av utveckling, förbättring och leda till ökad kvalitet⁵.

Linköpings idrottspolitiska program

Linköping förväntas under 2018 anta ett nytt idrottspolitiskt program. Det idrottspolitiska programmet *Aktiv hela livet* ska ge stöd och vägledning för nämnder, förvaltningar och styrelser i arbetet med att skapa förutsättningar och möjligheter för medborgarna att vara aktiva hela livet. Programmet ska även tydliggöra vilken viljeinriktning och utveckling kommunen vill se för att, tillsammans med föreningsliv och andra aktörer, skapa möjlighet för alla Linköpingsbor att kunna motionera utifrån sina önskemål och förutsättningar. Programmet utgår framför allt från två fokusområden:

Jämställdhet och tillgänglighet samt aktiv hela livet.

I utkast till det idrottspolitiska programmet går det bland annat att läsa; “genom en bred samverkan ska vi tillsammans arbeta för att aktivt främja fysisk aktivitet och rörelse för alla hela livet. Fokus ska vara på rörelseglädje, demokrati, delaktighet i ett inkluderande samhälle där alla medborgare ges möjligheter att delta utifrån sina förutsättningar. Idrott, fysisk aktivitet och motion berörs direkt, eller indirekt, av många planer, program och styrdokument på kommunal och nationell nivå. Dessa har också utgjort underlag till ”Aktiv hela livet”. Det gäller bland annat Region Östergötlands strategi för fysisk aktivitet *Sätt Östergötland i rörelse*, Riksidrottsförbundets *Strategisk plan 2025*, Deklaration om folkhälsa-avsiktsförklaring mellan Östergötlands kommuner och Region Östergötland”.

Stöd till föreningslivet – Jämställdhetsperspektiv

Det är en ganska komplicerad uppgift att räkna ut hur kultur- och fritidsförvaltningens resurser fördelar sina resurser mellan flickor, pojkar och kvinnor, män. *Vad ska ingå i beräkningen? Vilka verksamheter räknas in?* I Linköping är fotboll den största idrotten både för flickor och pojkar. Fotbollen står för drygt 34 % av verksamheten. Därefter följer innebandy och simidrott med närmare 13 % respektive 6,5 % av samtliga deltagartillfällen. Situationen i Linköping liknar mycket den bild som finns i landet i stort⁶.

Största idrotterna för flickor respektive pojkar (2016)	
Flickor	Pojkar

⁵ Riktlinjer för jämställdhet och mångfald

<http://www.linkoping.se/contentassets/d9c67e563a7a40ffa259e152408f9e73/riktlinjer-for-jamstalldhet-och-mangfald.pdf>

⁶ 2014, *Utvärderingsringen*, “Utredning av det totala stödet till föreningar i Linköpings kommun”.

1. Fotboll	1. Fotboll
2. Ridsport	2. Innebandy
3. Gymnastik	3. Ishockey
4. Simidrott	4. Simidrott
5. Handboll	5. Handboll
6. Innebandy	6. Taekwondo
7. Akademisk idrott	7. Tennis
8. Friidrott	8. Basket
9. Konståkning	9. Akademisk idrott
10. Tennis	10. Bandy

Idrottsföreningar⁷ som är registrerade i Linköpings kommun, och som genomför sin verksamhet i kommunen har rätt att söka föreningsbidrag. Det finns olika sorters bidrag att söka i Linköpings kommun i nuläget. Dessa är: *Driftsbidrag*, *lokalbidrag*, *lägerbidrag*, *ledarbidrag*, *verksamhetsbidrag (första halvår)*, *Verksamhetsbidrag (andra halvår)*.

Det grundbidrag som föreningar med barn- och ungdomsverksamhet (6–25 år) söker pengar för baseras på föreningens aktiviteter. Genom dessa stöd kan vi leta efter lite olika mönster. Koppling mellan medlemsantal, deltagartillfällen och erhållet bidrag för flickor och pojkar, kan indikera hur en förening arbetar med resursfördelning inom sin förening. Enligt siffror från 2016 kan vi se att flickor utgör ungefär 40 % av alla deltagartillfällen i Linköping, en siffra som går i linjer med riksgenomsnittet.

<i>Redovisning 2016</i>	Flickor %	Pojkar %
Antal medlem i förening	43,47	56,53
Deltagartillfällen	40,91	59,09
Erhållet bidrag	5 064 791,66 kr	7 314 291,34 kr

För att försöka förstå lite mer kring eventuella könsmonster har jag valt att titta närmare på fyra föreningar i kommunen. Dessa är Vikingstad FC, Nykils aktivitetsförening, Björkebergs IF och IF Friskis & Svettis. Jag har framför allt valt att utgå från statistik utifrån fördelning av medlemmar och deltagartillfällen på flickor/pojkar som redovisats för 2016. Dessa fyra föreningar uppvisar relativt jämförbart medlemsantal, men uppvisar samtidigt ett annat mönster vad gäller resursfördelning och deltagartillfällen:

⁷ Med idrottsförening, menas en förening som är ansluten till Riksidrottsförbundet.

Vikingstad FC är en fotbollsförening där flickor utgör ca 45 % och pojkar 55 % av föreningens barn- och unga. Samtidigt som antalet medlemmar är relativt jämställt ser vi att deltagartillfällena skiljer sig åt en del. Flickor utgör bara 32,68 % av deltagartillfällena medan pojkar utgör 68,2 %. Vi ser också att resurser fördelas ca 61.000 kr till flickor och ca 134.000 kr till pojkar. Även om medlemsantalet är relativt jämställt kan vi se att resurser fördelas ganska ojämsamt. Vi kan anta att detta beror på att pojkarnas fotboll får större utrymme i föreningen.

Nykils aktivitetsförening är en förening med flera olika aktiviteter och idrotter, bland annat gymnastik, ishockeyrink och skateboard. Ungefär 59 % flickor och ca 41 % pojkar som medlemmar. Däremot utgör pojkar ca 63 % av deltagartillfällena och flickor ca 37 %. Det finns med andra ord en omvänd skillnad här, där pojkar, som utgör en mindre procent av medlemmar, tar del av föreningens aktiviteter i större utsträckning. Vidare kan vi också konstatera att pojkar får dubbelt så mycket stöd som flickor. Pojkar 8278 kr och flickor 4857 kr. Även om det inte handlar om några direkt stora summor, är det ändå viktigt att fundera över varför vi ser dessa skillnader.

Björkeberg IF är en "byaförening" utanför Linköping som är jämställd vad gäller andel flickor (51,52 %) och pojkar (48,48 %). Däremot skiljer sig deltagartillfällena ganska stort mellan flickor och pojkar, där flickor utgör endast en del av 29,37 % medan pojkar utgör 70,63 %. Ser vi till resurser får pojkar 51.269 kr och flickor 21.320 kr. Att deltagartillfällena skiljer sig en del kan ha att göra med att föreningen har en hockeyrink, vilket traditionellt sett brukar vara en arena för pojkar, vilket kan leda till en "traditionell" snedfördelning av resurser i föreningen. *Kan föreningen arbeta mer med att stimulera tjejernas aktiviteter?*

IF Friskis & Svettis har totalt 1344 medlemmar i åldrarna 7–20 år. Av dessa utgör flickor 55,51 % medan pojkar utgör 44,49 %. Det gör det till en förhållandevis jämställd fördelning sett till andelen medlemmar. Det som däremot utmärker IF Friskis & Svettis är att deltagartillfällena skiljer sig åt markant, där flickor utgör hela 92,1 % av alla deltagartillfällena. Flickor erhåller 135 685 kr i bidrag medan pojkar erhåller endast 11 627 kr. Lägg därtill att IF Friskis & Svettis har en styrelse bestående av 100 % män.

Det finns många olika anledningar till att föreningar som uppvisar ganska bra fördelning vad gäller antalet medlemmar, samtidigt uppvisar ojämsamt deltagartillfällena när det gäller deltagartillfällena och resurser. Först och främst måste vi titta på vad en verksamhet innehåller för aktiviteter. Vi vet till exempel att LOK-stödets utformning ger fördelar till lagidrotter. Vi ser samma strukturer även inom de bidrag och föreningsstöd som kommuner erhåller. Då pojkar ofta utgör en större del av lagidrott faller också mer resurser på dem. Studier har också visat att flickor och pojkars förhållande till idrotten ibland skiljer sig åt. Då pojkar och män ofta ses som norm inom många idrotter finns en risk att flickors intresseområden väljs bort. Detta sker många gånger omedvetet.

Utvärderingsringen genomförde en enkätundersökning om kontanta bidrag 2014, som bland annat visade att 72 % av föreningarna ansåg att det är viktigt att "Reglerna/villkoren för bidragsgivningen är tydliga" och att 46 % av föreningarna gav villkor och tydlighet vid bidragsgivningen ett lågt

betyg⁸. När kommunen genomför den sortens enkäter är det viktigt att också titta på de som är nöjda med bidragsgivningen. *Ser vi ett mönster? Är det lagidrotter, mansdominerade sporter som är mest nöjda? Eller är det en blandning?* Om det finns ett mönster i detta indikerar det också att systemet skapar fördelar för vissa idrotter, föreningar och kanske även kön.

Intervju med idrottsföreningar

Intervju med Linköping Kenty (Patrik Stålhammar, sportchef)

Hur ser du på dagens föreningsstöd och bidragshantering?

– Jag tycker att det är svårt att veta vilka bidrag som fungerar och inte. Vissa av bidragen som går att söka finns inte längre. En del av bidragen känner vi inte heller till. Men överlag är det ett bra system.

Är det något i ansökningsprocess som du tror att föreningar upplever som svårt?

– Nja, jag vet inte. Kanske att vissa av bidragen ligger kvar sedan gammalt, så när vi försöker söka vissa bidrag får vi ingen respons på det. Det är lite svårt att veta vad som gäller.

Hur skulle du beskriva att ni arbetar med jämställdhet i er förening?

– Vi är ju en förening där medlemsantalet är fördelat ungefär 50/50 mellan pojk- och flick/damfotbollen. Så på så sätt är vi jämställda. Sen jobbar vi mycket med gemensam värdegrund och försöker att vara så aktiva vi kan i det arbetet. Men vi är också få anställda och mycket ideellt engagemang. Det kan vara svårt att hinna med allt då.

Tycker du att er dialog med kommunen fungerar bra? Får ni stöd och råd om ni behöver det?

– Jo det tycker jag. Men det är välkommet att bli inbjuden till samtal om dessa frågor. Sedan sköter ju inte kommunen direkt träningstider och så, för det pratar vi med kommittén som ansvar för det.

Hur ser du på kopplingen mellan jämställdhet och resursfördelning?

– Resurser är en förutsättning för att kunna bedriva vår verksamhet. Och för att kunna göra satsningar på jämställdhet är självklart resurser också viktiga. Sen är det viktigt att vi arbetar för att alla ska få samma förutsättningar att utöva sin idrott, så det är viktigt.

Hur tycker du att kommunen kan hjälpa er i arbetet för jämställdhet?

– Det är viktigt med kunskap. Men det handlar också om att underlätta och skapa förutsättningar för att vi ska kunna göra det. Sen tycker jag att kommunen och idrottsförbundet borde bli bättre på att uppmuntra och belöna de som faktiskt gör bra saker. Det finns ju föreningar som inte gör något, men ändå får stöd. Det tycker jag kan bli bättre.

Vilka är era största utmaningar?

– Att få våra ungdomar att spela längre. Sedan är det såklart en utmaning att hålla igång fritidsverksamheten som vi också har i vår förening och jobba med olika sociala satsningar. Dessa är viktiga för oss men tar mycket tid. De föreningar som tar ett stort ansvar för samhället runt omkring borde belönas för det. Barn behöver också många olika idrotter att ägna sig åt, och det kan vara svårt att skapa förutsättningar för det.

⁸ 2014, Utvärderingsringen, "Utredning av det totala stödet till föreningar i Linköpings kommun". s.4

Linköpings allmänna Simsällskap /LASS (Simon Edlund, kassör)

Hur ser du på dagens föreningsstöd och bidragshantering?

– Jag är bara kassör i föreningen så har inte så väldigt mycket insyn i just bidragen. Men jag tror ändå att det fungerar ganska bra. Det är lite rörigt med många olika delar att söka bara, så det kanske kan bli lite bättre.

Är det något i ansökningsprocess som du tror att föreningar upplever som svårt?

– Nej inte direkt vad jag vet.

Hur skulle du beskriva att ni arbetar med jämställdhet i er förening?

– Vi är Linköpings största idrottsförening, men vi är också en av de mest jämställda. Simning som sport är ju en ganska jämställd sport, så mycket kommer "gratis". Dvs. flickor och pojkar söker sig till oss på lika villkor. Det finns en del att lära av simsport tror jag, något som också borde gynna oss bättre. Sen är det viktig att satsa på många olika sorters aktiviteter, för att alla ska hitta sitt.

Tycker du att er dialog med kommunen fungerar bra? Får ni stöd och råd om ni behöver det?

– Det får jag väl säga ändå.

Hur ser du på kopplingen mellan jämställdhet och resursfördelning?

– För att kunna göra satsningar på jämställdhet är självklart resurser också viktiga. Sen är det viktigt att vi arbetar för att alla ska få samma förutsättningar att utöva sin idrott, så det är viktigt. Sen tycker jag att kommunen måste bli bättre på att se de sporter som faktiskt är relativt jämställda. Tex. simningen. Resurser kan vara ett bra sätt för en kommun att visa vad de vill prioritera.

Hur tycker du att kommunen kan hjälpa er i arbetet för jämställdhet?

– Simsporten är ju en relativt jämställd sport. Därför tycker jag att kommunen kan satsa mer på oss, visa att de ser det. För att vi ska kunna fortsätta utvecklas behöver vi mer stöd i vår ordinarie verksamhet, vilket också är ett jämställdhetsarbete i sig. Simsporten behövs.

Vilka är era största utmaningar?

– Vi behöver definitivt större simhall och ytor att vara på. Med över 3 000 medlemmar och ständigt växande behöver vi verkligen det. Kommunen arbetar på planen för en ny simhall. Men ibland känns det som att andra idrotter får så mycket mer resurser, särskilt lagidrotterna. Och det är ju inte så bra sett ur ett jämställdhetsperspektiv då killar också utgör en större del av dessa sporter, vad jag vet.

Analys och åtgärdsförslag

I samtal med idrottsföreningar och tjänstepersoner på kultur- och fritidsförvaltning framkommer en gemensam uppfattning om nuvarande bidragssystem och dess spretiga utformning. Det behövs en tydligare samordning och färre alternativ. När Linköpings kommun går in i arbetet med att se över hantering av bidrag och föreningsstöd i kommunen finns det goda möjligheter att plocka in ett tydligt genusperspektiv på utformning och uppföljning av stöd till föreningar. För att göra det lättare att arbeta mer kontinuerligt med dessa frågor behöver det plockas in i ett större utvecklingsarbete. Ekonomi och bidrag är ett styrmedel genom vilket en kommun styr samhällsutveckling och göra prioriteringar mellan olika grupper och behov.

Precis som i många andra kommuner i landet har Linköpings kommun deltagartillfällen som landar på 40 % för flickor respektive 60 % för pojkar. Att det ser ut så har att göra med flera saker. Bland annat vet vi att föreningsstödet i sin konstruktion gynnar vissa idrotter, tex. lagidrotter, där pojkar ofta utgör majoritet. Genom detta finns en risk att resurser snedfördelas. Flickors lägre antal deltagartillfällen kan också betyda att flickor och unga kvinnor är mindre nöjda med hur idrotten organiseras, vilket är viktigt att titta närmare på framöver.

Nedan följer ett antal åtgärdsförslag:

1. Stöd till föreningar sker oftast via ett normstyrt stödsystem. Exempel på det är bidrag som baseras på antal medlemmar, aktiviteter, deltagartillfällen. Detta ses som en neutral modell och ett ganska rättvist system. Samtidigt vet vi att denna utformning ger vissa fördelar till lagidrotter. Att plocka in fler aspekter vid bidragsgivning öppnar upp för fler föreningar och idrotter att söka bidrag från kommunen, vilket kommer att jämna ut fördelning över tid. Ett annat problem är att denna statistik inte omfattar kvalitativa aspekter som också är viktiga att få med vid bedömningar. Det handlar inte enbart om representation utan också om normer och värderingar.

Åtgärdsförslag: Även om det inte går att ändra verksamhetsstödet utformning över en natt, så kan Linköpings kommun arbeta med jämställdhet i sin grund vid handläggning av ansökningar. För detta är det bra att ha checklistor som påminner om jämställdhetsperspektivet i alla steg. I ansökningsformulär, oavsett manuella eller digitala, är det bra om sökande part får svara på ett antal frågor om jämställdhet. Detta fungerar i två syften. Dels är det bra för bidragsgivare att veta hur sökande förening tänker kring jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet. Samtidigt ger det sökande part ett tillfälle att fundera kring viktiga perspektiv, så att inte ansökningsförfarande sker per slentrian. Reflektion och medvetandegöra brukar fungera som ett bra första steg i förändringsarbetet.

2. Uppföljning av bidrag är idag uteslutande av kvantitativ karaktär. Med tanke på den stora mängden bidrag och föreningar i kommunen är det ett relativt lätthanterligt sätt att se hur resurser används av föreningar. Men om man vill att föreningsstöd till idrott också ska ingå i ett större utvecklingsarbete, tex. för att kunna leva upp till jämställdhetsmål och det Idrottspolitiska programmet, är det viktigt med uppföljning som också bygger på kvalitativa aspekter. Både hos föreningar men också hos barn- och unga och deras uppfattning av idrotten. Genom detta kan kommunen fatta bättre beslut.

Åtgärdsförslag: Att ha ett ansökningsformulär med tydligt jämställdhetsperspektiv hjälper inte bara att stimulera föreningars tanke kring jämställdhetsarbete, utan hjälper också kommunen i uppföljning av bidrag. Genom att mottagare av bidrag och föreningsstöd har motiverat sitt arbete vid ansökan finns det också något att följa upp. Att göra kvalitativ uppföljning tar tid. Det finns dock en intressant lösning för detta, som följer med nästa punkt.

3. Resursfördelning i en kommun handlar ofta om att skapa förutsättningar för invånarna i olika sammanhang. Men resursfördelning handlar också om utveckling, och kan på ett tydligare sätt vävas

in i ett strategiskt utvecklingsarbete. För en kommun är resursfördelning ett styrmedel för att uppnå olika ändamål. Fultur- och fritidsförvaltningen handlar det till exempel om arbetet med att uppnå övergripande jämställdhetsmål och det Idrottspolitiska programmet.

Åtgärdsförslag: Anställ en person på kommunen som fungerar som “fokalpunkt” med fokus på utvecklingsperspektiv och samverkan mellan föreningar, idrottsförbund och kommunen. För att uppnå de mål som kommunen har satt upp behövs ett dagligt arbete för att hålla frågor på agendan och se till att de efterlevs. Det Idrottspolitiska programmet har bland annat tagit hjälp av Riksidrottsförbundets strategi 2025 i framtagande av kommunens mål och riktning. Detta öppnar upp för samverkan kring idrott och föreningsliv. Om kommunen har en person med ansvar för denna samverkan samt kvalitativ uppföljning av föreningsstöd, kommer med stor sannolikhet skillnad märkas i hur föreningar också förhåller sig till jämställdhetsfrågor och kommunens övergripande utvecklingsmål. När kommunens mål möter föreningslivets egna målsättningar kan det leda till ett framgångsrikt samarbete.

För att komma åt olika frågeställningar behövs, med jämna mellanrum, olika undersökningar som rör invånarens vanor och behov. Ett arbete som också kan ingå hos en person med ansvar för just kvalitativ uppföljning av föreningsstöd. Utöver årliga redovisningar gällande föreningsstöd samt utvärderingar från Riksidrottsförbundet kan kommunen på egen hand bilda sig en uppfattning av hur och av vilka grupper olika resurser används inom tex. kultur- och fritidsområdet. Något som utvärderingsringen också påpekade i sin rapport *“Utredning av det totala stödet till föreningar i Linköpings kommun”* från 2014.

4. Bidragssystemet behöver bli bättre, enklare, mer rättvist och effektivt. Föreningar som varit en del av samtalet kring bidragsutredningen samt tjänstepersoner på kommunen upplever samma sak i detta. Det handlar också om att säkerställa så att resurser fördelas lika. Föreningar har inte alltid resurser och kunskap att följa upp som de skulle vilja. I detta förändringsarbete måste kommunen ta ansvar att säkerställa att föreningar inte fördelar resurser och träningstider på ett ojämnt sätt.

Åtgärdsförslag: Det kan vara aktuellt att införa något form av “spärrsystem” som för att föreningar inte kan lägga mer träningstider på pojkar. Det kan vara svårt att styra andelen deltagartillfällen men det går till exempel att styra träningstider. Det kan vara ett första sätt för att bryta strukturer. Precis som jämställd sponsring är ett sätt att bryta envisa strukturer på en marknad, kan kommuner göra motsvarande insatser inom föreningslivet.

5. Även om Linköpings kommun delvis har könsuppdelad statistik att tillgå idag behövs även tydligare könsuppdelad statistik för varje specifikt bidrag som delats ut. Detta för att se hur föreningar söker sig till olika bidrag (finns det något mönster i det?) samt för att se var det finns potential för tex. tjej- och kvinnodominerade sporter att söka mer stöd och bidrag. Ett mer aktivt arbete med fokus på gender budgetering (genusbudgetering) kan också vara bra. Detta handlar om att utvärdera budgetens effekter sett ur ett genusperspektiv samt att integrera genusperspektiv på alla nivåer.

Åtgärdsförslag: Ingrid Osika och Anna Klerby listar anpassning och *assimilering*, *omvärdering* och *transformering* som olika strategier för att arbeta med genusbudgetering. När det kommer till föreningsstöd kan det vara bra att ha dessa perspektiv i arbetet med jämställdhetsintegrering. Inom

idrotten i stort har det varit vanligare att fokusera på att få in flickor i lagsporter, de traditionellt manliga sporterna. Men att arbeta med jämställdhet handlar inte bara om att plocka in tjejer i befintliga strukturer och mansdominerade idrotter (att mannens idrott fortsatt ses som norm), utan det handlar också om att lägga resurser, utrymme på de idrotter som många tjejer och kvinnor föredrar. Att försöka bryta lagidrotternas dominans i resursfördelning är ett sätt att göra det på. Att göra särskilda satsningar på flickdominerade idrotter är ett annat.

6. Det är ofta resurs- och tidskrävande för föreningar att arrangera egna jämställdhetsutbildningar. Men det är också viktigt med utbildningar för att påminna sig om vad vi jobbar för och hur vi kan nå dit. Föreningar säger att de tror sig vara jämställda men att de kanske missar viktiga perspektiv. Kunskapsinhämtning är en viktig del i att kunna göra bättre analyser kring sin egen verksamhet.

Åtgärdsförslag: Kan kommunen införa två obligatoriska föreningsträffar per år, med fokus på information och utbildning kring jämställdhet, mångfald och normer? Detta kan då fungera som en bra dialogplattform för att också informera om kommunens övergripande arbete med föreningslivet. Koppling till det idrottspolitiska programmet blir viktig i framtida arbete med föreningsstöd och resursfördelning och kan därför ses som en grund för dessa insatser.

7. Träningstider ligger idag inte i kommunens hela ansvar. Det ligger alltså på en egen kommitté som är en sammanslutning av idrottsföreningar i kommunen. Vi kan tala om det som en demokratisk struktur, men det skapar också vissa svårigheter vad gäller styrning och uppföljning. Det kommer att bli av ännu större vikt att kommunen hittar ett sätt att kontrollera fördelning av träningsid när ett arbete med jämställdhet intensifieras.

Åtgärdsförslag: Sätt upp en prioritetslista som säkerställer att tider fördelas jämställt. Det hindrar inte från att ha en kommitté med ansvar för att följa upp fördelning. Tillsammans med idrottsförening kan kommunen göra en kvantitativ och kvalitativ analys av tillgång till idrottsanläggningar och spontanidrottsytor. Genom denna analys får kommunen ökad kunskap om vanor när det gäller kommunens idrottsytor, men det ger också möjlighet att se om det finns genusmönster i användandet av anläggningar.

8. Bryt mönster och våga göra saker annorlunda. Många kommuner vill arbeta aktivt med jämställdhet och mångfald, men ofta inom befintliga ramar. För att förändra strukturer, och normer, krävs det att vi bryter upp med gamla vanor och handlingsmönster. En kommun kan hjälpa invånare i ett sådant förändringsarbete genom att successivt förändra sätt vi gör saker på. Med det kommer också attityder och beteenden att förändras över tid.

9. Vid framtida analyser är det bra att utgå från ett bredare perspektiv på maktordningar (intersektionellt perspektiv). Det är också viktigt att få in socioekonomiska analyser för att förstå vem och vilka som gynnas alternativt missgynnas av nuvarande system inom en kommun.

10. Om vi tittar på erhållet bidrag/föreningsstöd för flickor och pojkar i Linköping kan vi se att omkring två miljoner kronor mer går till pojkar. Som tidigare beskrivet beror det sannolikt på flera

olika saker, men en anledning kan vara föreningsstödet uppbyggnad och att det gynnar lagidrotter där pojkar också är mer aktiva. Denna summa, två miljoner kronor, kan dock ses som den mellanskillnad som kan användas för särskilda satsningar i syfte att jämna ut skillnader mellan kön.

Åtgärdsförslag: Använd mellanskillnaden i erhållet bidrag, i detta fall omkring 2 miljoner kronor, för särskilda satsningar på tjejers idrottande i Linköpings kommun. Det kan till exempel handla om satsningar på tjej- och kvinnodominerade idrotter eller så kan det handla om att föreningar kan söka bidrag för att utöka sin verksamhet för tjejer. Innan denna åtgärd eventuellt genomförs kan det vara bra att göra en grundligare ekonomisk genomlysning för att veta mer exakt vad mellanskillnaden är (också sett ur ett socioekonomiskt perspektiv), samt en undersökning vars syfte är att ta reda på mer om flickor och pojkars behov i relation till föreningsliv, fritid och idrottande. Detta för att kunna göra bra och riktade satsningar inom idrotten som leder till faktisk förändring över tid.